

CENTER
for Ukrainian and European
Scientific Cooperation

III International scientific conference

MARITIME SECURITY of the Baltic-Black sea region: challenges and threats

December 20, 2023

**Odesa State University of Internal Affairs
Odesa Military Academy
Naval Institute National University "Odesa Maritime Academy"
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi
Odesa National Maritime University
Institute of Criminal Law and Applied Criminology (Chisinau)
Baltic International Academy
Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation**

III International scientific conference

**MARITIME SECURITY
OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION:
CHALLENGES AND THREATS**

December 20, 2023, Odesa

IZDEVNIECĪBA
BALTĪJA
PUBLISHING

2023

ORGANISING COMMITTEE:

Foreign members of the Organizational Committee:

Buka Stanislav Anatoliiovych – Doctor of Economics, Professor, Chairman of the Senate of the Baltic International Academy (Republic of Latvia);

Kanels Juris – PhD in polit., Rector of the Transport and Telecommunication Institute (the Republic of Latvia);

Buzhor Valerii Heorhiiovych – Doctor of Law, Professor, Rector of the Institute of Criminal Law and Applied Criminology, President of the Independent Criminological Association of the Republic of Moldova (the Republic of Moldova);

Vareikis Vygantas – Doctor of Humanities, Professor, Leading Research Fellow, Institute of Baltic Region History and Archaeology, Klaipėda University (the Republic of Lithuania).

Ukrainian members of the Organizational Committee:

Shvets Dmytro Volodymyrovych – Doctor of Law, Associate Professor, Honored Education Worker of Ukraine, Police Colonel, Rector of Odesa State University of Internal Affairs;

Kiriakidi Maksym Viktorovych – Captain of the 1st Rank, Head of the Naval Institute National University "Odessa Maritime Academy";

Kliat Yurii Oleksandrovych – PhD in Engineering, Colonel, Deputy Head of Odesa Military Academy;

Koval Mykhailo Volodymyrovych – Doctor of Military Sciences, Colonel-General, Head of the National Defense University of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky;

Rudenko Serhii Vasylovych – Doctor of Technical Sciences, Professor, Rector of Odesa National Maritime University;

Korniienko Maksym Viktorovych – Doctor of Law, Vice-Rector, Odesa State University of Internal Affairs;

Dombrovan Nataliia Vasylivna – PhD in Law, Head of the Department of Research Organization, Odesa State University of Internal Affairs;

Voloshanivska Tetiana Volodymyrivna – PhD in Law, Associate Professor, Head of the Department of International Cooperation, Odesa State University of Internal Affairs;

Merkulova Valentyna Oleksandrivna – Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Criminal Law and Criminology, Odesa State University of Internal Affairs;

Piadyshev Volodymyr Heorhiiovych – Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Cybersecurity and Information Support, Odesa State University of Internal Affairs;

Foros Hanna Volodymyrivna – PhD in Law, Associate Professor, Head of the Department of Cybersecurity and Information Support, Odesa State University of Internal Affairs;

Shkuta Oleh Olehovych – Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Professional and Specific Disciplines, Kherson Faculty of Odesa State University of Internal Affairs;

Holovko Oleh Pavlovych – Candidate of Economic Sciences, Founder and Director of the Publishing House "Helvetyka";

Vikhliaiev Mykhailo Yuriiiovych – Doctor of Law, Professor, Director of the Center for Ukrainian and European Scientific Cooperation.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats
(December 20, 2023, Odesa). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023.
132 pages.

MARITIME SECURITY AND INTERNATIONAL MARITIME ORGANIZATIONS

Combating maritime piracy in the context of the European Convention on Human Rights

Bakhchevan Yevhen Fedorovich, Halunko Vira Mykolaivna 47

The crisis of safety of navigation in the Black and Azov seas during the Russian aggression against Ukraine

Kostyria Olena Valyslavivna..... 51

THE ROLE OF LAW-ENFORCEMENT AGENCIES IN ENSURING MARITIME SECURITY

Intelligence support for the actions of special units of the State Bureau of Investigation under martial law

Kropyvnytskyi Oleh Mykolaiovych..... 55

Peculiarities of actions of the National Police of Ukraine under martial law

Pedin Rostyslav Arturovych..... 59

Some factors stipulating youth delinquency

Sashurina Olena Yuriivna..... 62

Desertion under martial law in Ukraine: problems and issues

Shkuta Oleh Olehovych, Korniienko Maksym Viktorovych..... 67

CURRENT STATE AND CHALLENGES OF MARITIME SECURITY OF PORTS OF THE BALTIC-BLACK SEA REGION

Black Sea coast under threat from ballast water pollution

Puliaev Igor Oleksandrovych, Zayats Sergey Valentynovych, Shcheniavskyi Gennadii Serhiiovych, Pasternak Oleg Yakovych, Varlan Tetiana Yevhenivna 72

ACTIVITIES OF STATE ARMY UNITS IN MARITIME SECURITY

The experience of the combat use of the Bayraktar TB2 unmanned aerial vehicle of the Naval Forces of the Armed Forces of Ukraine against ships and boats during the Russian-Ukrainian war

Obrazhii Alisa Mykolaivna 76

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-392-7-15>

**DESERTION UNDER MARTIAL LAW IN UKRAINE:
PROBLEMS AND ISSUES**

**ДЕЗЕРТИРСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПИТАННЯ**

Shkuta Oleh Olehovych

*Doctor of Law, Professor,
Head of the Department of Professional
and Special Disciplines
Kherson Faculty of Odesa State
University of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Шкута Олег Олегович

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри професійних та
спеціальних дисциплін
Херсонський факультет Одеського
державного університету
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

**Korniienko Maksym
Viktorovich**

*Doctor of Law, Professor, Vice-rector
Odesa State University of Internal
Affairs
Odesa, Ukraine*

**Корнієнко Максим
Вікторович**

*доктор юридичних наук, професор,
проректор
Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Проаналізовані статистичні дані вчинених протягом останніх дев'яти років кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби надали можливість дійти висновку,

що з початку військової агресії російської федерації проти України 2014 р. в системі військової злочинності особливе місце посіло дезертирство, кількість випадків вчинення якого лише за 2014 р. (1061) зросла більше ніж 212 разів порівняно з 2013 р. (5) та в системі військової злочинності за 2014 р. становила 25,5% (4153/1061), чому неабияким чином, з-поміж іншого, послужив той факт, що близько 5000 військовослужбовців, більшість з яких складали моряки, не вийшли з окупованої території АР Крим.

У 2015 р. показник вчинення дезертирства в контексті військової злочинності становив 16% (6213/997), 2016 р. – 10,5% (3650/386), 2017 р. – 9,8% (4577/451), 2018 р. – 5,4% (3694/202), 2019 р. – 5,2% (3616/189), 2020 р. – 5,3% (4055/216), 2021 р. – 3,8% (3037/117), а у 2022 р. зріс аж у 27,5 разів (3214/117) порівняно з 2021 р. та дорівнював 23,3% від загальної кількості вчинених військових кримінальних правопорушень (13 766).

Як бачимо у 2013 році в Україні було зареєстровано лише 5 фактів вчинення дезертирства.

За період дії АТО та ООС (2014-2022) дезертирство вчинили 3619 військовослужбовців.

Лише за перший рік повноваштабних військових дій з РФ дезертирство вчинили 3214 військовослужбовців, що складає 89% від кількості їх вчинення з 2014-2022 роки.

Станом на 01.12.2023 року в українській армії дезертирство вчинили 6280 військовослужбовців, що майже в два рази перевищило показники його вчинення у 2022 році та на нашу думку приблизиться, а може і перевищить показники його вчинення за період з 2014–2022 рік.

Незважаючи на стрімке зростання кількості вчинених дезертирств, його високу суспільну небезпечність та наявну санкцію, яка передбачає покарання за його вчинення тільки позбавлення волі (від двох років позбавлення волі – мінімальна санкція (ч. 1 ст. 408 КК України) та до 12 років – максимальна санкція (ч. 1 ст. 408 КК України)), покарання у виді позбавлення волі призначається лише у 8,4% випадків, з них: у виді 1 року позбавлення – 8,9%, від 1 до 2 років включно – 29,1%, від 2 до 3 років включно – 13,3%, від 3 до 5 років включно – 39,2%, від 5 до 10 років включно – 9,5%.

Обмеження волі застосовується в 0,3% випадків, тримання в дисциплінарному батальйоні для військовослужбовців – у 2,1%, арешт – у 3,3%, штраф – у 3,6%.

Покарання у виді службового обмеження для військовослужбовців було призначено 2 особам, громадські роботи – 1 особі.

У більшості випадків (82,3%) особа, яка вчиняє дезертирство, звільняється від покарання: з випробуванням (ст. 75 КК України) –

80,8% або унаслідок акта амністії – 1,3%, чи з інших підстав – 0,2% осіб.

У 8,2% випадків особам призначено більш м'яке покарання, ніж передбачено законом, із застосуванням ст. 69 КК України.

Позбавлення військового, спеціального звання, чину, рангу або кваліфікаційного класу як додаткове покарання до 2021 р. не призначалося.

У відомостях судової статистики позбавлення військового, спеціального звання, чину, рангу або кваліфікаційного класу як додаткове покарання за вчинення дезертирства знайшло своє відображення лише з 2021 р. та було призначено 0,9% засуджених за ч. 3 ст. 408 КК України військовослужбовців, з яких 10 – у 2021 р. та 6 – у 2022 р.

Конфіскація майна як додаткове покарання застосовано щодо 3 засуджених за вчинення дезертирства із 1877 засуджених військовослужбовців.

За період воєнного стану (з 24 лютого до 31 грудня 2022 р.) в Україні за вчинення дезертирства було засуджено 154 особи, з яких за ч. 1 ст. 408 КК України – 7,1%, за ч. 3 ст. 408 КК України – 80,6%, за ч. 4 ст. 408 КК України – 12,3%, з них покарання у виді позбавлення волі призначено 9,8%, тримання у дисциплінарному батальйоні – 4,6%. Арешт призначено 2 особам та штраф 1 особі.

Звільнено від відбування покарання з випробуванням 83,7% засуджених.

Як бачимо, незважаючи на наявний воєнний стан у країні, лише 9,7% засуджених отримали покарання у виді позбавлення волі, причому 83,7% було звільнено від відбування покарання з випробуванням, що відповідає загальній практиці призначення покарання за вчинення дезертирства.

Законом України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення військової служби в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці» від 13.12.2022 № 2839-IX відносно дезертирів законодавцем було унеможливлено застосування ст.ст. 69 та 75 КК України. Такі дії були спрямовані на зменшення його вчинення у зв'язку загрозою отримання реального строку покарання у виді позбавлення волі від 5 до 12 років.

Проте станом на 01.12.2023 року в українській армії дезертирство вчинили 6280 військовослужбовців, що майже в два рази перевищило показники минулого року та на нашу думку наблизиться, а може і перевищить показники його вчинення за період з 2014-2022 рік, що ще раз підтверджує той факт, що збільшення міри чи розміру покарання

в окремих випадках не впливає на кількість вчинення кримінальних правопорушень.

Аналіз заходів запобігання дезертирству в Україні надав змогу виділити та докладно охарактеризувати його три основних рівні: загальносоціальний, спеціально-кримінологічний та індивідуально-профілактичний. У контексті вивчення загальносоціального запобігання дезертирству в Україні доведено, що формування патріотизму військовослужбовців ЗСУ та інших військових формувань є неможливим без забезпечення відповідного комплексу державних та соціальних заходів, спрямованих на свідомість і поведінку особистості майбутнього військовослужбовця, метою яких є формування високих громадянських, соціально-психологічних, моральних, фізичних, військово-професійних та вольових якостей, спрямованих на забезпечення як конституційного обов'язку громадян України щодо захисту Вітчизни, так і належного виконання бойових завдань у будь-яких умовах. У межах спеціально-кримінологічного запобігання дезертирству в Україні обґрунтовано й доведено необхідність на рівні дивізій та бригад створення відділів охорони психічного здоров'я, які мають очолювати психіатри й до складу яких повинні входити офіцери з охорони психічного здоров'я (ліцензовані психологи та/або соціальні працівники із спеціалізованою освітою, які мають щонайменше один рік досвіду роботи у відповідних лікувальних закладах. Встановлено, що основною метою індивідуально-профілактичного запобігання вчиненню дезертирства в Україні є позитивна корекція особистості військовослужбовця, спрямована на зміну його поведінки від антигромадської до законослухняної, у зв'язку із чим основними заходами індивідуальної профілактики вчинення дезертирства в ЗСУ та інших військових формуваннях мають бути: 1) виявлення типових дезертирів; 2) встановлення джерел негативного впливу, що сприяють вчиненню дезертирства; 3) вивчення особистостей типових дезертирів; 4) прогнозування індивідуальної поведінки осіб типових дезертирів; 5) планування заходів індивідуального-профілактичного запобігання щодо виявлених осіб; 6) здійснення відповідного коригувального впливу на особистість типового дезертира, спрямованого на уникнення вчинення дезертирства; 7) контроль за поведінкою типового дезертира.

Література:

1. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей несення [...] Закон України від 13.12.2022 № 2839-IX.

2. Дезертирство в Україні: кримінально-правовий та кримінологічний аспект : монографія / А. О. Кавунська, М. В. Корнієнко, О. О. Шкута. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. 226 с.